

Perspektive razvoja vojaške kariere in ved v Sloveniji: implikacije in priporočila

Tomaž Kladnik

Ministrstvo za obrambo, Slovenska vojska, Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje
Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta
Nova univerza, Fakulteta za slovenske in mednarodne študije
tomaz.kladnik@mors.si

Jasna Fedran

Ministrstvo za obrambo, Slovenska vojska, Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje
Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije
jasna.fedran@mors.si

 © 2025 Tomaž Kladnik in Jasna Fedran
<https://doi.org/10.53615/978-961-6813-56-3/165-186>

Uvod

Sodobno varnostno okolje zahteva potrebo po razvoju Slovenske vojske v smeri povečanja sposobnosti delovanja v različnih varnostnih in vojaško-obrambnih scenarijih v vsem spektru delovanj, višje stopnje pripravljenosti ter večje odpornosti in vzdržljivosti vojaških zmogljivosti (Ministrstvo za obrambo, 2020), torej tudi zmogljivosti vojaškega izobraževanja in usposabljanja.

Slovenska vojska opravlja številne naloge, med katerimi je med prvimi izvajanje vojaškega izobraževanja in usposabljanja za oboroženi boj (Zakon o obrambi (ZObr-UPB1), 2004, 37. člen) in drugih oblik vojaške obrambe ter izvrševanje obveznosti, ki jih je Slovenija sprejela v mednarodnih organizacijah in z mednarodnimi pogodbami. Varnostne razmere v svetu zahtevajo sodelovanje Slovenske vojske na kriznih območjih. Opravljanje takih nalog postaja vse zahtevnejše in odgovornejše. Znanje in usposobljenost pripadnikov Slovenske vojske sta temeljnega pomena za varno ter kakovostno opravljanje nalog. Pridobivanje znanja mora biti prilagojeno času in izzivom, pred katere so postavljeni pripadniki Slovenske vojske. Varnostne razmere v svetu se hitro spreminjajo, kot se hitro spreminjajo tudi načini bojevanja, tehnologija

in bojna tehnika, čemur mora slediti tudi sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja (Bernik, 2021).

Vojaško izobraževanje in usposabljanje je namenjeno razvoju vojske in izboljševanju njene pripravljenosti za izvajanje nalog nacionalne obrambe, za delovanje v miru in različnih kriznih razmerah ter za sodelovanje z mednarodnimi silami (Ministrstvo za obrambo, 2013).

S članstvom Slovenije v Natu in razvojem poklicne vojske je povezana tudi potreba po izboljšanju sistema vojaškega izobraževanja in usposabljanja, ki je bistvena za kakovostno usposobljenost posameznikov, enot in poveljstev Slovenske vojske. Skladno s tem je Slovenija vključena v mehanizme zagotavljanja kolektivne varnosti in prevzema tveganja kot tudi druge članice Nata in Evropske unije predvsem prek delovanja v mednarodnih operacijah in na misijah. Profesionalizacija Slovenske vojske, uvajanje sodobnih oborožitvenih sistemov v operativno uporabo in razmeroma majhen obseg Slovenske vojske zahtevajo visoko stopnjo usposobljenosti njenih pripadnikov (Bernik, 2021).

Okoliščine in razmere, v katerih se vojaki in vojaške enote izobražujejo in usposabljujejo, se hitro spreminjajo, spreminjajo pa se tudi okoliščine, zaradi katerih je izobraževanje in usposabljanje vedno zahtevnejše. Zahteve po znanju so visoke (se nenehno višajo). Slovenska vojska za izvajanje in uresničevanje svojega poslanstva potrebuje izobražene in dobro izurjene, motivirane, disciplinirane, psihofizično vzdržljive, osebnostno zrele ter visoko etične pripadnike. Potrebuje vojake, ki jim znanje in veščine omogočajo kritično presojati in se aktivno odzivati na spremembe v kompleksnih razmerah (Vlada Republike Slovenije, 2024; Ministrstvo za obrambo, 2013). Zaradi tega je izobraževanje in usposabljanje v Slovenski vojski dejansko nenehen in pričakovani proces, na katerega morajo biti vojaki zmeraj pripravljeni.

Izhodišča za povečanje učinkovitosti delovanja sistema vojaškega izobraževanja in usposabljanja ter prihodnjega razvoja vojaške kariere in vojaških ved v Sloveniji

Sistem karierne poti v Slovenski vojski temelji na kompetenčnem modelu, ki zagotavlja potrebno izobraževanje, usposabljanje ter pridobivanje vojaško-strokovnega znanja in izkušenj za napredovanje ter pridobitev čina. V Slovenski vojski je znanje osnovni gradnik vojaškega poklica, gibalo razvoja in gradnik profesije.

Slovenska vojska razvija sodobno organiziran, celovit in enovit sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja, ki je ob kakovostnem vodenju sposoben opraviti naloge na področju vojaškega izobraževanja in usposabljanja. Primerljiv je s sistemi vojsk v zavezništvu ter povezljiv z javnim izobraževalnim sistemom in s primerljivimi sistemi v zavezništvu.

Vojaško izobraževanje se nenehno spreminja in navadno temelji na spo-

znanjih, ki izvirajo iz udeleževanja v vojnah ali vojaških spopadih (Kennedy in Neilson, 2002). Zaradi številnih tehnoloških in družbenih sprememb so sodobne vojaške organizacije prisiljene v nenehno preoblikovanje in razvoj novih pristopov k delovanju, kar se posledično kaže tudi v vojaškem izobraževanju in usposabljanju (Vegič in Zabukovec, 2014, str. 72).

Zaradi hitrih sprememb na vojaškem področju in težnje po enakopravnem vključevanju v evropski okvir in okvir Nata se tudi slovenski sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja sooča z izzivi, povezanimi z zagotavljanjem visoke kakovosti. Prizadevanja na tem področju so usmerjena predvsem v vključevanje v javni izobraževalni sistem ter v primerljivost z vojaškimi izobraževalnimi sistemi članic zaveznitva. S tem namenom je potrebno zagotoviti, da bo vojaško izobraževanje in usposabljanje zastavljeno na način in po modelu, ki se je sposoben v kratkem času odzvati ter prilagoditi potrebam Slovenske vojske. Za uresničevanje tega cilja bo potrebno optimizirati oziroma zagnati mehanizme, da se v naslednjih letih cel sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja dvigne na višji nivo. S tem se bodo dosegli realni premiki obstoječega stanja ter povečanje učinkovitosti delovanja sistema vojaškega izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski in boljše izkoriščanje resursov, ki so na razpolago. Zato je potrebno zagotoviti kakovostno izvajanje programov vojaškega izobraževanja in usposabljanja in razviti mehanizme za prilagajanje potrebam Slovenske vojske po znanju častnikov, podčastnikov, vojakov in vojaških uslužbencev.

Vojaško izobraževanje in usposabljanje pomembno vpliva na tri med seboj povezane sestavine, ki določajo sposobnost in usposobljenost vojske za delovanje: doktrino (teoretični/miselni proces: razvoj vojaških ved, načela, taktično doktrino), moralo (motiviranje ljudi za delovanje, vzpostavitev zaupanja, kakovosten poveljniški kader, upravljanje) ter bojno moč (sile, sisteme, sredstva, opremo za delovanje, logistično zagotovitev, usposobljenost in pripravljenost) (Ščavničar, 2023).

Vojaško izobraževanje in usposabljanje se lahko izvaja ob delu, iz dela in na daljavo ter kot redno in izredno vojaško izobraževanje in usposabljanje. Izobraževanje in usposabljanje vojakov, podčastnikov, častnikov in vojaških uslužbencev kot posameznikov poteka v različnih oblikah:

- Temeljno vojaško strokovno usposabljanje, ki je namenjeno pridobivanju in razvijanju praktičnega in teoretičnega znanja, veščin ter vojaških navad posameznika je nujno za razumevanje in izvajanje temeljnih individualnih vojaških nalog v miru in v oboroženem boju, s težiščem na preživetju na bojišču. Namenjeno je za opravljanje vojaške službe (prostovoljno služenje vojaškega roka in usposabljanje za poklicno delo v stalni sestavi) in temeljno usposabljanje kandidatov za častnike Slovenske vojske.

- Osnovno vojaško strokovno usposabljanje je namenjeno pridobivanju in razvijanju vojaško strokovnega znanja in veščin za izvajanje začetnih nalog na določeni formacijski dolžnosti in se lahko organizira tudi kot del dodiplomskega izobraževanja.
- Dopolnilno vojaško strokovno izobraževanje in usposabljanja je namenjeno izpopolnjevanju vojaškega in drugega strokovnega znanja in veščin za izvajanje zahtevnejših nalog ali opravljanju formacijskih dolžnosti vojaških oseb ter se izvaja kot nadaljevalno, funkcionalno ali dodatno (Ministrstvo za obrambo, 2013, 2023).

Izvajanje osnovnega in dopolnilnega vojaškega izobraževanja in usposabljanja poteka na vojaških šolah Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje. Šole morajo skladno s svojim poslanstvom nuditi najsodobnejše kakovostno znanje in kompetence. Pri tem morajo biti postavljeni in uveljavljeni kriteriji za celovito presojanje uspešnosti delovanja vseh vojaških šol. Zagotovljena mora biti mednarodna usmerjenost, ki omogoča tako povezovanje z najbližjimi sosednjimi regijami kot tudi z najboljšimi institucijami iz vsega sveta. Še posebej se želi povečati privlačnost slovenskega sistema vojaškega izobraževanja za slušatelje iz Zahodnega Balkana ter Evrosredozemske regije, kot primer dobre prakse na področju regijske mobilnosti.

Vizija razvoja, predlogi in priporočila vojaškega izobraževanja v prihodnosti

Vizija razvoja

V tem podpoglavju so z vidika razvoja vojaškega izobraževanja in usposabljanja predstavljeni trije pomembni dokumenti, iz katerih izhaja vizija razvoja vojaškega izobraževanja in usposabljanja.

Iz vizije razvoja Slovenske vojske do leta 2040, opredeljene v Resoluciji o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2040 (ReDPROSV40-1) (2025), ki je najvišji razvojno-usmerjevalni in hkrati dolgoročni planski dokument, s katerim se načrtujeta dolgoročni razvoj in opremljanje Slovenske vojske, da bo sposobna opravljati zakonske naloge ter zagotavljati sile in zmogljivosti ter bo pripravljena za uresničevanje nacionalnih interesov in ciljev na obrambnem področju izhaja, da dinamično, zelo kompleksno, nestabilno in nepredvidljivo varnostno okolje, zahteva, da Slovenska vojska povečuje sposobnosti delovanja v različnih varnostnih in vojaških situacijah v celotnem spektru delovanj, tudi tistih z visoko intenzivnostjo, višjo ravno pripravljenosti, boljšo odzivnostjo, večjo odpornostjo, kot tudi vzdržljivost in povezljivost vseh vojaških sil in zmogljivosti. ReDPROSV40-1 (2025) predvideva, da bo Slovenska vojska na podlagi Zobr ter zastavljenih ciljev in ravni ambicij razvijala več zmogljivosti, med drugim tudi sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja. V okviru navedenega

bo Slovenska vojska prilagodila izvajanje izobraževalnega procesa, programov, modulov in predmetnikov spreminjajočim se zahtevam vojaških poklicev, ter uveljavila pregledne standarde in merila za doseganje zahtevane ravni strokovnosti. Pri razvoju vojaškega izobraževanja pa bo v sodelovanju s slovenskimi izobraževalnimi ustanovami in sorodnimi tujimi izobraževalnimi ustanovami oblikovala sodobnejši izobraževalni sistem Slovenske vojske. Posodobila bo vojaško izobraževanje, integrirala javno veljavne standarde pri njegovem izvajanju ter zvišala zahteve glede rezultatov vojaškega izobraževanja. Zagotovljen bo kompetenten vojaški učiteljski kader, vzpostavljen bo povezovanje prek znanstvenoraziskovalne dejavnosti in sodelovanje z nacionalnimi ter mednarodnimi izobraževalnimi ustanovami in izobraževalnimi ustanovami drugih držav. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje bo v okviru razvoja in strukturno-organizacijske umestitve vojaškega izobraževanja izvedlo posodobitev programa izobraževanja častniškega kadra Slovenske vojske. Nadaljevalo se bo višješolsko vojaško izobraževanje podčastnikov Slovenske vojske in vojsk drugih držav. V program šolanja kandidatov za častnike Slovenske vojske bo uveden vojaški modul visokošolskega izobraževalnega programa prve bolonjske stopnje, ki se bo izvajal na visokošolskih ustanovah in v sodelovanju s Šolo za častnike. Vojaško izobraževanje častnikov bodo razvijali z vključevanjem znanstvenoraziskovalne dejavnosti, s poudarkom na proučevanju operativnih izkušenj Slovenske vojske, izkušenj iz sodobnih oboroženih spopadov ter na podlagi vpliva novih tehnologij na razvoj Slovenske vojske. Tako bodo programi kariernega vojaško-strokovnega izobraževanja povezovali razvoj vojaškega znanja in oblikovali prakso razvojnoraziskovalne dejavnosti, ki bo temelj za posodobitev programov kariernega izobraževanja častniškega kadra Slovenske vojske. V naslednjem obdobju bo ena izmed nalog sistematično uveljavljanje kompetenc, pridobljenih na kariernih izobraževanjih častnikov v javnem izobraževalnem sistemu, kot priznavanje mikrodokazil. V prvem razvojnem obdobju bo Slovenska vojska v sodelovanju z javnim izobraževalnim sistemom Republike Slovenije in ob vsakoletni evalvaciji razvijala in izvajala modularno izobraževanje pripadnikov Slovenske vojske na prvi in drugi stopnji bolonjskega študija. Po preteku prvega razvojnega obdobja pa bo Ministrstvo za obrambo v sodelovanju s soizvajalci izvedlo evalvacijo in presodilo o morebitnih spremembah ureditve tega področja. Zaradi izmenjave in pridobivanja izkušenj, znanja ter dobrih praks bodo pripadniki Slovenske vojske napoteni tudi na dodatna izobraževanja in usposabljanja v tujino, ki bodo del kariernega poti posameznika. Pri izobraževanju in usposabljanju bo treba zagotavljati povezanost izobraževalnih procesov z usklajevanjem programov izobraževanja in usposabljanja, znanstvenih dosežkov ter dognanj med vojaškimi in civilnimi raziskovalnimi ter izobraževalnimi organizacijami in ustanovami. Zaradi zagotovitve naraščanja sil pa bodo pripravljene tudi programi

izobraževanja in usposabljanja častnikov in podčastnikov rezervne sestave.

Iz vizije razvoja Slovenske vojske, opredeljene v *Beli knjigi o obrambi Republike Slovenije* (Ministrstvo za obrambo, 2020), ki predstavlja strateški dokument, v katerem so predstavljeni vizija dolgoročnega razvoja, delovanje obrambnega sistema Republike Slovenije in doseganje ključnih ciljev na področju obrambe do leta 2035 izhaja, da bo za njeno uresničitev potrebno izpolniti določene razvojne cilje. Med te spada tudi nadgradnja sistema vojaškega izobraževanja in usposabljanja oziroma izboljšanje zmogljivosti vojaškega izobraževanja in usposabljanja, ki bodo omogočale in podpirale delovanje in razvoj Slovenske vojske. V okviru izboljšanja tovrstnih zmogljivosti bo zagotovljena njihova ustrezna vpetost v civilni izobraževalni sistem, ki bo podpiral razvoj vojaškega znanja in znanosti za potrebe Slovenske vojske. S tem namenom se bodo zmogljivosti vojaškega izobraževanja in usposabljanja usmerile v krepitev profesionalnosti in strokovnosti, tudi v povezavi s tujimi vojaškimi izobraževalnimi ustanovami. Zmogljivosti vojaškega izobraževanja in usposabljanja bodo izpopolnjene skladno s spremembami v družbi, tehnološkim napredkom, razvojem vojaške stroke in pridobljenimi izkušnjami iz sodobnih oboroženih spopadov. Okrepljeno bo raziskovalno in znanstveno delo, ki bo v čim večji meri vpeto v civilne znanstvenoraziskovalne procese. Pomembno poslanstvo in cilj vojaškega izobraževanja in usposabljanja bo pripadnikom Slovenske vojske zagotavljati ustrezno raven znanja in kompetenc ter s tem njihovo konkurenčnost tudi v civilnem okolju, še posebej po koncu vojaške kariere. Prenovljen bo sistem izobraževanja častnikov, pri čemer bo vstop v častniški zbor omogočen predvsem neposredno po prvi stopnji bolonjskega izobraževanja. Od vojaškega izobraževalnega sistema se bo pričakovalo, da se verificira in habilitira na ravni primerljivih civilnih izobraževalnih sistemov. Osnovno vojaško izobraževanje bo potekalo v Republiki Sloveniji. Vojaško izobraževanje in usposabljanje v tujini bo uporabljeno za razvoj posebnih, specializiranih in visokostrokovnih profilov. Več bo specialističnega vojaškega izobraževanja in usposabljanja za potrebe rodov in služb ter funkcionalnega in skupnega usposabljanja, urjenja in izvajanja združenih taktičnih vaj, vključno z izvajanjem taktičnih vaj z bojnim streljanjem. Višja kakovost usposabljanja bo zagotovljena z nakupom sodobne opreme in sredstev za usposabljanje ter nadgradnjo infrastrukture za usposabljanje. Za potrebe naraščanja obsega Slovenske vojske bo organizirano vojaško izobraževanje in usposabljanje častnikov in podčastnikov pogodbene rezervne sestave, s čimer bodo zagotovljene nujne kadrovske razmere za delovanje pogodbene rezervne sestave in usposabljanje vojaške strateške rezerve.

Glede na zgoraj navedeno se morda na prvi pogled zdi, da je vizija Slovenske vojske glede razvoja vojaškega izobraževanja in usposabljanja zastavljena precej ambiciozno, vendar je v okviru navedenega treba upoštevati, da gre pri tem za dolgoročno razvojno namero, katere uresničitev se pričakuje

še le v letih 2035–2040. In ker gre pri tem za vizijo in ne npr. za zakonski predpis, to tudi ne pomeni, da bo ali da mora biti uresničena v celoti in da bodo v nasprotnem primeru nastale pravne posledice. Neodvisno od tega je v interesu Slovenske vojske, da jih za uresničevanje svojega poslanstva uresniči v največji možni meri.

Podobno, kot je v zvezi z razvojem vojaškega izobraževanja in usposabljanja opredeljeno v predhodnih dveh dolgoročnih dokumentih, navedeno opredeljuje tudi srednjeročni dokument, natančneje *Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije 2023–2028* (Vlada Republike Slovenije, 2023), ki med drugim upošteva cilje in ključne usmeritve predhodno navedene ReDPROSV40-1. Iz *Srednjeročnega obrambnega programa Republike Slovenije 2023–2028*, ki je razvojni program in planski dokument ter podlaga za vzpostavitev in razvoj vojaških in civilnih obrambnih zmogljivosti Republike Slovenije v srednjeročnem obdobju do leta 2028, izhaja, da bo razvoj vojaškega izobraževanja in usposabljanja usmerjen v razvoj vojaškega znanja, vojaških ved in vojaških poklicev v Republiki Sloveniji ter tako v krepitev profesionalnosti in strokovnosti pripadnikov Slovenske vojske. Pomembni bosta vzpostavitev organizacijske kulture, voditeljskih veščin, tehnične kulture in vojaške etike ter krepitev bojnega značaja, pripadnosti in morale njenih pripadnikov. Zato bo Slovenska vojska prilagodila izvajanje izobraževalnega procesa, programov, modulov in predmetnikov spreminjajočim se zahtevam vojaških poklicev. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje bo zato v okviru razvoja in strukturno-organizacijske umestitve vojaškega izobraževanja izvedel posodobitev programa izobraževanja častniškega in podčastniškega kadra Slovenske vojske. Nadaljevalo se bo višješolsko vojaško izobraževanje podčastnikov Slovenske vojske in vojsk drugih držav. V program šolanja kandidatov za častnike Slovenske vojske bo uveden vojaški modul visokošolskega izobraževalnega programa prve bolonjske stopnje, ki se bo izvajal na visokošolskih ustanovah in v sodelovanju s Šolo za častnike. Slovenska vojska bo v sodelovanju z javnim izobraževalnim sistemom Republike Slovenije in ob vsakoletni evalvaciji razvijala in izvajala modularno izobraževanje pripadnikov Slovenske vojske na prvi in drugi stopnji bolonjskega študija. Ministrstvo za obrambo bo v sodelovanju s soizvajalci izvedlo evalvacijo in presodilo, ali je treba ustanoviti poseben vojaški visokošolski zavod. Vojaška izobraževanja in usposabljanja se bodo izvajala v Republiki Sloveniji in tujini. Poseben poudarek bo na načrtovanju vojaškega izobraževanja in usposabljanja posameznikov ter znanstvenoraziskovalnem delu, ki se bodo izvajali v Slovenski vojski ter zunanjih znanstvenoraziskovalnih ustanovah. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje bo nadgradilo svojo strukturo, da bi zagotovili razvoj in strukturno-organizacijska umestitev vojaškega izobraževanja v Slovenski vojski ter dosegli povezljivost z javnim izobraževalnim šolskim sistemom in primerljivost z zavezniškimi vo-

jaškimi izobraževalnimi sistemi. Sistematično bomo razvijali vojaško znanost kot sistem vojaških ved, izvajali raziskave ter razvojne in inovacijske projekte, objavljali raziskovalne rezultate ter jih prenašali v prakso. Spoznanja na raziskovalnem področju bomo raziskovalci redno vključevali v pedagoško delo in posodobitve programov vojaškega izobraževanja. Vojaško izobraževanje častnikov in podčastnikov se bo razvijalo z vključevanjem znanstveno-raziskovalne dejavnosti s poudarkom na proučevanju operativnih izkušenj Slovenske vojske, izkušenj iz sodobnih oboroženih spopadov ter vpliva novih tehnologij na razvoj Slovenske vojske. Tako bodo programi osnovnega in nadaljevalnega vojaškega izobraževanja častnikov in podčastnikov povezovali razvoj vojaškega znanja ter oblikovali prakso razvojnoraziskovalne dejavnosti. To bo temelj za nadaljnjo posodobitev programov izobraževanja častniškega in podčastniškega kadra Slovenske vojske. Šolanje častnikov in podčastnikov rezervnih enot bo potekalo po posebnih programih v okviru vojaških šol v Poveljstvu za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje po prilagojenih učnih načrtih. Slednji bodo prilagojeni potrebam, interesom kandidatov in njihovim delodajalcem. Zaradi izmenjave in pridobivanja izkušenj, znanja ter dobrih praks bodo pripadniki Slovenske vojske napoteni tudi na dodatna izobraževanja in usposabljanja v tujino, ki bodo del posameznikove karijerne poti.

Če analiziramo in primerjamo vsebino navedenih dokumentov, lahko hitro ugotovimo, da vsi trije dokumenti bolj ali manj opredeljujejo enako, če ne isto vsebino in s tem smer razvoja vojaškega izobraževanja in usposabljanja, razlika je bolj kot ne v tem, da sta prva dva dokumenta naravnana na daljše razvojno obdobje (2035–2040), tretji pa na nekoliko krajše razvojno obdobje v primerjavi s predhodnima (do leta 2028).

V Slovenski vojski so bile v okviru razvoja vojaškega izobraževanja in usposabljanja in uresničevanja vizije Slovenske vojske v zadnjih letih izvedene in se izvajajo številne aktivnosti, ene manj, druge bolj uspešno, vse z namenom izboljšanja obstoječega stanja. V nadaljevanju so strnjeno podane zgolj nekatere: Slovenska vojska sproti prilagaja izvajanje izobraževalnega procesa, programov, modulov in predmetnikov spreminjajočim se zahtevam vojaških poklicev, pri razvoju vojaškega izobraževanja; (zlasti) v zadnjih nekaj letih aktivno in tvorno sodeluje s slovenskimi izobraževalnimi ustanovami (podpisani številni sporazumi) in sorodnimi tujimi izobraževalnimi ustanovami; uspešno je integrirala javno veljavne standarde pri izvajanju visokošolskega izobraževanja na prvi bolonjski stopnji in s tem zagotovila pogoje za izvajanje Vojaškega modula (prvič izveden v letu 2025), s čimer je vojaško strokovno izobraževanje in usposabljanje postalo del javnega izobraževalnega sistema Republike Slovenije. V zadnjih nekaj letih si je aktivno (čeprav neuspešno) prizadevala tudi za spremembo visokošolske zakonodaje, na podlagi katere bi lahko ustanovila visokošolski zavod za potrebe izobraževanja

častnikov. Slovenska vojska sproti zvišuje zahteve glede rezultatov vojaškega izobraževanja, v zadnjih nekaj letih je okrepila znanstveno in raziskovalno delo (vsakoletna organizacija in izvedba znanstvenih simpozijev v sklopu tradicionalnih Dnevov vojaških ved, izdaja znanstvenih publikacij, habilitacija doktorjev znanosti, okrepitev sodelovanja z civilnim delom ministrstva, ki deluje na področju razvoja, inovacij in raziskav, izvajanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti v okviru Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje). Povezuje se prek znanstvenoraziskovalne dejavnosti in sodeluje z nacionalnimi ter mednarodnimi izobraževalnimi ustanovami (slovenskimi fakultetami) in izobraževalnimi ustanovami drugih držav, izvaja višješolsko vojaško izobraževanje podčastnikov Slovenske vojske in vojsk drugih držav. Trenutno izvaja posodobitev programa izobraževanja častniškega kadra Slovenske vojske, ki naj bi bil modularno zasnovan (štabno, višje štabno in generalštabno vojaško izobraževanje in usposabljanje), in v okviru katerega bodo slušatelji po končanem generalštabnem vojaškem izobraževanju pridobili drugo bolonjsko stopnjo. Redno napotuje pripadnike na vojaško izobraževanje in usposabljanje v tujino, idr. V obdobju 2023 do 2025 pa so se v Slovenski vojski proučevala tudi mikrodokazila, in sicer v okviru projekta VoKa (Vojaška kariera, utemeljena na vojaških vedah) oziroma izvajanju ciljnega razvojnega programa, v katerem s(m)o sodelovali tudi raziskovalci iz Slovenske vojske, v sklopu česar je bil na podlagi izvedene poglobljene kvalitativne analize ter oblikovanih zaključkov podan predlog za pilotno izvedbo krajših oblik izobraževanj za pridobitev mikrodokazil na vojaškem področju, ki so bila v letu 2025 tudi izvedena. Navedeno predstavlja kar nekaj aktivnosti, ki so bila v zadnjih letih izvedena v okviru intenzivnih prizadevanj za izboljšanje stanja na področju vojaškega izobraževanja in usposabljanja, kar pa ne pomeni, da na tem področju ne ostaja še precej nerešenih izzivov, s katerimi se bo Slovenska vojska v prihodnje morala spopasti, če bo želela uresničiti vizijo in cilje, ki jo podpirajo. V prvi vrsti so tukaj mišljeni integracija vojaškega izobraževanja in usposabljanja v javni izobraževalni sistem, iskanje sinergij na področju izobraževanja in usposabljanja ter znanstvenoraziskovalnega dela in povezovanje s civilnimi institucijami, organizacijami, akademiki, predavatelji ter kompetentni in strokovni učiteljski kader za izvajanje tovrstnega procesa.

Predlogi in priporočila

V nadaljevanju so podani nekateri predlogi in priporočila, katerim naj bi jim Slovenska vojska sledila, če bo v prihodnje želela delovati skladno z zahtevami časa in okolja.

Slovenska vojska mora sodelovati z izobraževalnimi in znanstvenoraziskovalnimi ustanovami ter gospodarskimi družbami doma in se ciljno izobraževati v tujini. Prav tako mora okrepiti svoje delovanje v družbi in spodbujati

celosten in integriran pristop k nacionalni varnosti in obrambi, in pri tem iskati sinergije na področju izobraževanja in usposabljanja (Vlada Republike Slovenije, 2024).

Nosilni enoti vojaškega izobraževanja bi morali postati Višja vojaška strokovna šola, ko gre za vojaško izobraževanje in usposabljanje podčastnikov, ter Visoka vojaška šola za vojaško izobraževanje in usposabljanje častnikov, ki bi izvajali programe, akreditirane v javnem izobraževalnem sistemu in zagotavljali visoko kakovost izvedbe v skladu z evropskimi standardi ter standardi Nato. Višja vojaška strokovna šola izvaja javno veljavne višješolske študijske programe in študijske programe za izpopolnjevanje na področju vojaških (obrambnih) ved za pridobitev javno veljavne višješolske strokovne izobrazbe, ki jih sprejme minister, pristojen za obrambo. Šola je vpisana v razvid izvajalcev javno veljavnih višješolskih študijskih programov ter za izvajanje izobraževanja po javno veljavnih študijskih programih smiselno uporablja predpise, ki se nanašajo na višješolsko strokovno izobraževanje. Višja vojaška strokovna šola obenem zagotavlja tudi posodabljanje in modernizacijo programov in učnih načrtov osnovnega in nadaljevalnega vojaškega izobraževanja in usposabljanja za podčastnike ter pripravlja višješolske študijske programe z izbirnimi moduli, ki bodo nudili dodatna strokovna znanja podčastnikom.

Razvoj častnikov Slovenske vojske poteka v obliki institucionalnega izobraževanja posameznika v vojaških šolah in usposabljanja v enotah Slovenske vojske. V vojaških šolah poteka proces pridobivanja temeljnega znanja in veščin, potrebnih za delo in poklicni razvoj častnika, v enotah Slovenske vojske pa samorazvoj in pridobivanje specialističnih znanj ter veščin vodenja in upravljanja procesov v vojaški organizaciji. Z vključevanjem vojaškega izobraževanja in usposabljanja v javni izobraževalni sistem Republike Slovenije se v Slovenski vojski nadgrajuje sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja in posledično spreminja tudi paradigma vojaškega institucionalnega izobraževanja in usposabljanja častnikov na vojaških šolah. Namen nadgradnje procesa vojaškega izobraževanja in usposabljanja častnikov je v združitvi niza dejavnosti izobraževanja častnikov v izhode znanj tako, da bodo usklajeni z Bolonjsko deklaracijo in nacionalnim sistemom visokošolskega izobraževanja ter uravnoteženi z izhodi izobraževanj v vojaških šolah v državah Evropski unije in njenih članicah Nata.

Za doseganje razvoja vojaškega izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski je potrebno:

- krepiti razvojno in inovativno naravnost vojaških šol,
- vključevati izvajalce vojaškega izobraževanja in usposabljanja v nacionalne in mednarodne projekte,
- zagotavljati modernizacijo programov in učnih načrtov vojaškega izobraževanja in usposabljanja v skladu s potrebami Slovenske vojske, so-

- dobnimi trendi in smernicami na pedagoško-andragoškem področju, globalnimi trendi na področju izobraževanja ter priporočili zaveznitva,
- spodbujati izobraževanje na daljavo ter zagotavljati pogoje za izvajanje le-tega ter razvijati tehnološko platformo na tem področju.

Napredek izobraževanja in usposabljanja je pomembno odvisen tudi od raziskav in razvoja. V Slovenski vojski je treba razvijati stroko, vojaško vedo in strokovno literaturo, posodabljati programe in skrbno načrtovati razvoj kadra za vojaško izobraževanje in usposabljanje, ter se po kakovosti čim bolj približati drugim članicam Nata (Brožič, 2013).

Za delovanje v javnem izobraževalnem sistemu bo treba prizadevanja usmeriti v razvoj kakovostnih predavateljskih kadrov, ki se bodo lahko akreditirali oziroma habilitirali v predavateljski naziv (Bernik, 2021; Brožič, 2009). Z ustreznimi predavatelji bomo lahko zagotavljali razvoj nacionalnih vojaških znanosti in kakovost vojaškega izobraževanja častnikov. Spodbujati bo treba tudi znanstveno aktivnost posameznikov z akademskimi nazivi v Slovenski vojski ter jih sistematično usmerjati v objavljanje znanstvenih člankov ter v aktivno udeležbo na znanstvenih konferencah, simpozijih in podobnih dogodkih doma in v tujini. Vse to bo olajšalo vstopanje vojaškega izobraževanja v javni izobraževalni sistem ter prispevalo k višji kakovosti vojaškega izobraževanja (Bernik, 2021).

Na področju kadrovskih virov bo treba zagotoviti dovolj strokovno usposobljenega kadra, ki bo zagotavljal kakovostno izvedbo vojaškega izobraževanja in usposabljanja v okviru vseh šol, ki izvajajo vojaško izobraževanje in usposabljanje, ter se bo permanentno izobraževal in pridobival kompetence, tako na svojem strokovnem, kot tudi na izobraževalnem oziroma pedagoško-andragoškem področju in sodeloval v strokovnih ter znanstveno-raziskovalnih projektih. Prav tako je v prihodnje treba zagotoviti spodbujanje izvajalcev vojaškega izobraževanja in usposabljanja, da se bodo akreditirali oziroma habilitirali kot višješolski oziroma visokošolski predavatelji in obnavljali svoje habilitacije oziroma imenovanja (akreditacije). Prioriteta v naslednjem obdobju je spodbujanje ustvarjalnosti, inovativnosti, razvijanje nadarjenosti in izboljšanje ključnih kompetenc v vseh fazah izobraževalnega procesa oziroma po njegovi celotni vertikali.

Za uveljavljanje nove paradigme vojaškega izobraževanja je nujno prilagoditi in posodobiti aparat za njegovo izvajanje. Ključni del tega aparata sta vojaško šolski in vojaško razredni menedžment. Prvega sestavljajo kompetentne in odgovorne vodstvene skupine nosilcev programov vojaškega izobraževanja, drugega pa kompetentni in strokovno usposobljeni izvajalci vojaškega izobraževanja. V Slovenski vojski je zaposlenih več kot 25 doktorjev znanosti, od tega jih je že tretjina habilitiranih na različnih znanstvenih področjih. Habilitacija na področju vojaških ved v tem trenutku v Sloveniji še ni

mogoča, saj za področje vojaštva v evidenci visokošolskih zavodov ni akreditiran noben zavod ali študijski program (Ščavničar, 2023).

Na področju razvoja predavateljskega in inštruktorskega kadra bo v prihodnje potrebno:

- vzpostaviti sistemske možnosti za stalno izobraževanje in usposabljanje na delovnem mestu,
- prilagoditi izobraževalni sistem potrebam po stalnemu izobraževanju in usposabljanju,
- krepiti kulturo vseživljenjskega učenja.

Izvajanje vojaškega izobraževanja in usposabljanja mora slediti modernim zahtevam po profesionalnosti in strokovnosti vojakov, podčastnikov in častnikov ter vojaških uslužbenecv, hkrati pa upoštevati nacionalne ambicije in mednarodne zaveze na tem področju. Oblikovanje izobraževalnega sistema kadrov Slovenske vojske mora biti skladno z uveljavljenimi rešitvami držav članic Nato in EU. Vse to zahteva nenehno posodabljanje izobraževalnih programov. Treba je zagotavljati ustrezen predavateljski in inštruktorski kader, ki izvaja vojaško izobraževanje in usposabljanje, ter prilagoditi njegov status zahtevam tega poklica. Pri tem je treba upoštevati, da je delo predavateljev in inštruktorjev na vojaških šolah še posebej zahtevno, saj morajo slediti najnovejšim smernicam na svojem strokovnem področju, hkrati pa biti usposobljeni za kakovostno andragoško delo. V skladu s tem je treba zagotoviti tudi ustrezne načine motiviranja za opravljanje predavateljskega dela (Bernik, 2021).

Slovenska vojska z omogočanjem osnovnega vojaško strokovnega izobraževanja izobražuje in usposablja podčastnike in častnike za opravljanje osnovnih nalog podčastnika in častnika. Nadaljevalno vojaško strokovno izobraževanje podčastnikov in častnikov ter usposabljanje vojakov naj bo namenjeno strokovnemu izpopolnjevanju vojaških oseb za opravljanje višjih in zahtevnejših dolžnosti ter pridobitvi višje vojaško strokovne izobrazbe in usposobljenosti, ki omogoča vojaško strokovni razvoj in napredovanje v činu. Karierni sistem v Slovenski vojski pa naj bo v končni obliki zastavljen tako, da bo temeljil na sistemu vojaškega izobraževanja, kar pomeni, da je uspešno zaključeno vojaško izobraževanje doma ali v tujini temeljni pogoj za opravljanje dolžnosti na vseh ravneh v Slovenski vojski. Zakonodaja na obrambnem področju (ZObr-UPB1, 2004; Zakon o službi v Slovenski vojski (ZSSloV), 2007), *Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije 2023–2028* (Vlada Republike Slovenije, 2023), ReDPROSV40-1 (2025), *Bela knjiga o obrambi Republike Slovenije* (Ministrstvo za obrambo, 2020), *Usmeritve za preoblikovanje in organiziranost Slovenske vojske* (Ministrstvo za obrambo, 2024) in *Vizija načelnika Generalštaba Slovenske vojske* (Slovenska vojska, 2020) (v poglavju o vojaškem

izobraževanju) pa dajejo osnovo za povezovanje z javnim izobraževalnim sistemom oziroma vzpostavitev bolonjskega izobraževanja v Slovenski vojski.

Slovenska vojska podpira iskanje načinov upravljanja vojaškega znanja znotraj sedanjega zakonodajnega okvira, saj je njegov nosilec in razvijalec. Možnosti vidi v oblikovanju novega civilno-vojaškega dogovora v slovenski družbi, da bi lahko akreditirala svojo vojaško izobraževalno ustanovo kot visokošolski zavod po pravilih in merilih, ki veljajo pri izvajanju visokošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Zakonodajni okvir tega trenutno ne omogoča, ker posebej zahteva, da je visokošolski zavod samostojna pravna oseba (Ščavničar, 2023).

Glede na naravo in vsebino vojaškega znanja se pričakuje, da bi družba lahko pripomogla uveljaviti pravilo oziroma izjemo po zgledu rešitev v drugih državah članicah EU. Tako bi bila lahko nosilca vojaškega znanja in razvoja vojaških ved le Slovenska vojska in njen izobraževalni zavod ter ne od nje ločena izobraževalna javna ali zasebna ustanova, ki nima možnosti razvijanja strokovnega vojaškega znanja s področja vojaških ved v okviru vojaške organizacije. Vojaški visokošolski zavod bi bil certificiran oziroma akreditiran skladno z veljavno zakonodajo in standardi, ki veljajo v izobraževalnem sistemu Republike Slovenije (Ščavničar, 2023).

Podoba prihodnosti Slovenske vojske na področju izobraževanja je, da bi lahko na drugi stopnji akreditirala visokošolski zavod in program visokošolskega izobraževanja, ki bi bila namenjena častnikom Slovenske vojske. To bi omogočilo priznavanje višje stopnje izobrazbe vsem častnikom, ki bi končali karierna izobraževanja in izkazali raven zahtevanih pristojnosti v hierarhiji činov za višje častnike. Tako bi omogočili javno priznavanje vseživljenjskega izobraževanja častnikov. S tem bi odpravili dosedanjo prakso, ki od častnikov zahteva, da morajo po opravljenem zadnjem kariernem izobraževanju in pridobitvi čina v nazivu višjega častnika pri starosti 40 let ali več, če izkazujejo sposobnosti za opravljanje najvišjih častniških dolžnosti, še na izobraževanje na izbrani visokošolski program druge stopnje na enega izmed akreditiranih zavodov, kar je, med drugim tudi dodatni strošek za delodajalca (Ščavničar, 2023).

Prednosti akreditiranega visokošolskega vojaškega zavoda bi poleg opisanega bile tudi (Ministrstvo za obrambo, 2021):

- Visokošolski zavod Slovenske vojske bi postal partner in soizvajalec dela skupnega študijskega programa z drugimi visokošolskimi zavodi, ki so akreditirali in bodo izvajali študijske programe prve stopnje z vojaškim modulom.
- Visokošolski zavod in posledično Slovenska vojska bi postala nosilca in razvijalca vojaških ved v slovenskem javnem visokem šolstvu.
- Slovenska vojska bi lahko izvajala svojo znanstvenoraziskovalno dejav-

nost, za razliko od dosedanje prakse, ko naroča in plačuje raziskave zunanjim sodelavcem.

- Visokošolski zavod Slovenske vojske bi lahko priznaval znanje in pristojnosti častnikov, ki so jih pridobili na izobraževanju v vojaških ustanovah tujih vojsk.
- Slovenska vojska bi kot akreditiran visokošolski zavod postala enakovredna partnerica in udeleženka v združenju vojaških izobraževalnih ustanov v okviru držav članic Nato.

Pomemben dejavnik, brez katerega se ne more oblikovati in organizirati nacionalni vojaški visokošolski sistem je kakovosten predavateljski kader z doktorati, pridobljenimi na področjih strategije in taktike. Drugi predavateljski kadri s področja vojaške tehnike, vojaške zgodovine, vojaške geografije in gostujoči predavatelji iz tujine so komplementarni in prav tako pomembni, vendar se brez tistih, ki so doktorirali iz vojaških ved in se prebili od asistentov do profesorjev (na tej poti morajo objavljati številna znanstvena in strokovna dela), ne more ustvariti »gravitacijskega jedra« nacionalne vojaške znanosti niti organizirati podiplomskega študija. Sodobno vojaško visoko šolstvo (temeljno šolanje s specializacijo in podiplomskim študijem) se ne pri nas niti v tujini ne more oblikovati in delovati brez spoštovanja zakonskih aktov in norm, ki veljajo za nacionalne javne visoke šole (bolonjski proces), ter brez odpiranja javnosti. V tem okviru je treba poudariti, da Slovenska vojska nima podiplomskega študija s področja vojaških znanosti in da bi ga morala imeti, pri čemer bi ga morala povezati v sistem nacionalnih visokih šol ter pri tem najtesneje sodelovati s civilnimi znanstveniki in univerzitetnimi predavatelji (oziroma visokošolskimi ustanovami) doma in v tujini. Zato mora imeti svoje (ali v tujini najete) kakovostne predavateljske in raziskovalne kadre z javno pridobljenimi visokošolskimi in znanstvenimi nazivi, ki morajo prav tako tesno sodelovati s civilnimi univerzami in raziskovalnimi ustanovami. Nesporno dejstvo je, da je treba v času evropske in globalne strateške fluidnosti še veliko bolj kot nekoč upoštevati imperativ, da se, zlasti po sprejemu Republike Slovenije v EU in Nato, vse ustanove naše države (vključno z obrambnim sistemom v Slovenski vojski, ki je njegov pomemben sestavni del) ter slovenska družba kot celota pospešeno vključujejo v evropske tranzicijske procese in transatlantske integracije (Kladnik; 2023; Žabkar in Svete, 2007).

Temelj vzpostavitve novega sistema vojaškega izobraževanja oziroma vojaškega izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski je vsekakor *Doktrina vojaškega izobraževanja in usposabljanja* (Ministrstvo za obrambo, 2013). Ta daje izhodišča za programiranje, organiziranje, izvedbo, analizo in evalvacijo vojaškega izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski, kar je podlaga za zagotovitev potrebne stopnje znanja, usposobljenosti in moralne integritete slovenskih vojakov ter pogoj za uresničevanje poslanstva in nalog

Slovenske vojske. Doktrina vojaškega izobraževanja in usposabljanja temelji na vojaški doktrini in upošteva priporočila ter zahteve na področju vojaškega izobraževanja in usposabljanja Nato in usmeritve, ki izhajajo iz skupne varnostne in obrambne politike EU ter izhodišča in usmeritve, ki izhajajo iz razvojno-usmerjevalnih dokumentov na obrambnem področju. *Vojaška doktrina* (Vlada Republike Slovenije, 2006), ki usmerja delovanje vojske, je podlaga za razvoj vojaških ved in znanosti, taktike, tehnike in postopkov za delovanje vojske v različnih okoliščinah, zato je tudi osnovno izhodišče za oblikovanje kurikulumov vojaškega izobraževanja in usposabljanja. Na področju vojaškega izobraževanja in usposabljanja se uveljavljajo kakovostna merila, ki veljajo v javnem izobraževalnem sistemu Republike Slovenije. Programi na vojaških šolah so organizirani kot šolski programi, izvajalci izobraževanja pa morajo izpolnjevati predpisana merila in zahteve. Doktrina podpira transformacijski proces Slovenske vojske, uveljavlja nova načela na področju izobraževanja in usposabljanja ter nove in višje kakovostne zahteve za udeležence in izvajalce, spodbuja različne načine razmišljanja o vsebini vojaškega izobraževanja in usposabljanja, ki se mora povezati s sistemom javnega izobraževanja ter doseči primerljive standarde (Kladnik, 2023; Ministrstvo za obrambo, 2013).

Analiza mogočih rešitev razvoja vojaškega izobraževanja je (že pred leti) pokazala, da je za razvoj vojaške stroke in vojaških ved najprimernejša ustanovitev samostojnega javnega visokošolskega zavoda. Ta cilj je mogoče doseči le postopno, tako da sprva sledi cilju po večjem povezovanju vojaškega izobraževanja s civilnimi izobraževalnimi ustanovami in vzpostavljanju pogojev za akreditiranje programov vojaškega šolanja, skladno z merili, ki veljajo za višješolski študij ter prvo in drugo bolonjsko stopnjo študija. Z integracijo vojaškega in civilnega izobraževanja v skupnih programih (akreditiranih pri civilnih, javnih višjih in visokošolskih izobraževalnih zavodih) bi kandidati za podčastnike in častnike po končanem izobraževanju pridobili javno priznано znanje, ki bi ga lahko uporabili tako v vojaških kot civilnih poklicih tehničnega in menedžersko-upravljaljskega značaja (Center vojaških šol, 2015).

Slovenska vojska omogoča kakovostno izobraževanje, vendar pa se znanje in spretnosti, pridobljeni v tem okviru, upoštevajo izključno za napredovanja in delo v Slovenski vojski, zunaj nje pa nimajo nobene veljave. Zato bi bilo smiselno preoblikovanje Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje v zavod v okviru Slovenske vojske, akreditacija vojaških programov v terciarnem izobraževanju in izvajanje specializacije v poveljstvih in enotah Slovenske vojske, skladno z enotnimi merili in nadzorom poveljstva. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje bi tako v sodelovanju z zainteresiranimi srednjimi in višjimi šolami ter fakultetami dijakom in študentom omogočalo pridobivanje znanja, ki ga potrebujejo častniki in podčastniki Slovenske vojske, razvoj znanja na vojaškem obrambnem in var-

nostnem področju, hkrati pa bi zagotavljalo andragoški prenos znanja s področja vojaškega voditeljstva, vojaške logistike, vojaške prava, vojaške sociologije, vojaške psihologije ter drugih družboslovnih področij. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje bi opravljalo izobraževalno in znanstvenoraziskovalno dejavnost, ki temelji na navedenih študijskih področjih. Ministrstvo za obrambo in Slovenska vojska bi tako za vsako študijsko leto razpisala potrebno število štipendij za izobraževanje oziroma študij na izbranih fakultetah. Skupni programi Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje in fakultet pa bi se izvajali za pripadnike obrambnega ministrstva in Slovenske vojske, državnih ustanov, tujce v slovenskem jeziku z ambicijo opravljanja določenih predmetov v angleščini, kar bi zagotavljalo večjo primerljivost z vojaškimi izobraževalnimi ustanovami v zavezništvu (Center vojaških šol, 2015).

Nosilci predmetov bi bili že habilitirani visokošolski učitelji, ki delajo v obrambnem sistemu, z njimi pa bi sodelovali posamezniki iz vojske z doktoratom znanosti, znanstvenim magisterijem in univerzitetno izobrazbo kot visokošolski ali višješolski sodelavci (imenovani v naziv predavatelja, višjega predavatelja ali asistenti). Vsem bi bila omogočena pridobitev znanstvenega naziva. Visokošolski učitelji in sodelavci pa bi poleg pedagoškega procesa (poučevanje, priprava programov, skript, učbenikov, e-učilnic idr.) opravljali tudi znanstveno raziskovalno delo iz svojega predmetnega področja. Sedanji Center za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje oziroma prejšnja Katedra vojaških ved oziroma Inštitut vojaških ved bi skrbel za učinkovito vključevanje v mednarodno vojaško izobraževalno in znanstveno dejavnost ter se povezoval s sorodnimi ustanovami doma in v svetu. Zato bi se znotraj te ustanove oblikovale katedre/oddelki, v katere bi bili vključeni karierni učitelji, zaposleni v zavodu, učitelji iz enot Slovenske vojske in Ministrstva za obrambo, učitelji iz civilnih izobraževalnih ustanov in učitelji iz tujih vojaških izobraževalnih ustanov. Poslanstvo tega inštituta bi torej bilo, da v okviru Slovenske vojske in ob sodelovanju z domačimi in tujimi partnerji z vojaškim raziskovanjem, ustvarjanjem in pridobivanjem vojaškega znanja ter razvojem vojaških znanstvenih disciplin, vojaških ved in z njimi povezanih ved, na katerih temeljijo njihovi študijski programi, ter z namenom izvajanja poslanstva Slovenske vojske, izvaja vojaško izobraževanje, izvaja metodološke raziskave in znanstvenoraziskovalno delo na področju vojaških ved. Pedagoška dejavnost bi, poleg poučevanja, obsegala usposabljanje za učitelje in mentorje, učiteljske konference, sodelovanje na simpozijih s področja izobraževanja, izmenjavo učiteljev, izbor učiteljskega kadra ter odobravanje tem zaključnih nalog. Poleg pedagoške vloge učiteljev bi bila njihova naloga tudi znanstveno raziskovalno delo v okviru predmeta, ki bi ga poučevali. Skrbeli bi za nastajanje novih vojaških strokovnih besedil za udeležence vojaškega izobraževanja in usposabljanja, spodbujali h kakovostnemu pisanju o vojaških vsebinah, raz-

vijali vojaško stroko in promovirali vojaški poklic. Poseben poudarek bi bil na prenosu znanja, obvladovanju in poznavanju uporabe raziskovalnih metod, zlasti tistih, ki se uporabljajo v vojaških vedah in vojaški večini ter poučevanju vsebin s področja metodologije raziskovanja. Pomemben segment bi predstavljalo področje učenja iz izkušenj, ki bi potekalo preko Centra za vojaško zgodovinsko dejavnost, ki bi imel status inštituta in bi omogočal pogoje za samostojno znanstveno raziskovalno delo pedagoškim delavcem ter sodelovanje pri mednarodnih raziskovalnih projektih. Izobraževalni programi bi se pripravili skupaj z zainteresiranimi fakultetami, na katerih bi se izvajali programi za pridobitev izobrazbe in študijski programi za izpopolnjevanje, in sicer za častnike na vseh treh bolonjskih stopnjah, za podčastnike pa na srednji, višji in visoki strokovni stopnji (Center vojaških šol, 2015).

Za zagotovitev in izboljšanje kakovosti vojaškega izobraževanja je bila v okviru Nata sprejeta odločitev, da se uvedejo mednarodni standardi na področju vojaškega izobraževanja v okviru ustanov, ki za potrebe Nata izvajajo izobraževanje in usposabljanje (to obsega tudi partnerske države). Uvedba standardov obsega uvajanje treh pomembnih elementov: izobraževalnih ciljev, izobraževalnih standardov in procesov zagotavljanja kakovosti. V direktivi, ki vsebuje tudi Koncept izobraževalnih standardov ter Standarde in napolnila za zagotavljanje kvalitete na področju izobraževanja in usposabljanja, je pojasnjen postopek za akreditacijo Nata in partnerskih izobraževalnih ustanov. Novi način akreditacije v okviru Nata – akreditacija izobraževalnih ustanov (in ne posameznih programov) se je začel junija 2012. V procesu akreditacije bodo najprej sodelovale ustanove, ki se bodo za to prostovoljno prijavile in že večinoma zagotavljajo pogoje minimalnih meril za zagotavljanje kakovosti. Postopek bo potekal tako, da ustanova najprej izpolni vprašalnik o zagotavljanju kakovosti in ga posreduje v JFT, kjer ga skrbno preučijo in pripravijo ekipo za obisk v ustanovi; obisk se izvede skladno s smernicami za zagotavljanje kakovosti: v JFT pripravijo poročilo, v katerem predlagajo takojšnjo akreditacijo ustanove, pogojno akreditacijo (devet mesecev za odpravo pomanjkljivosti), odloženo akreditacijo (18 mesecev do naslednje evalvacije), poročilo je dostopno ustanovi, ki se ocenjuje, in ACT akreditacija načeloma velja za dobo šest let. Ta proces bodo morale izvesti vse ustanove, ki bodo v prihodnosti želele svoje usluge deliti na »Natovem trgu izobraževanja in usposabljanja«, saj bodo le ustanove, ki zagotavljajo ustrezne standarde in kakovost usposabljanja lahko vstopile v NATO Training Management System. Tako želijo v JFT zagotoviti ustrezno visoke standarde na področju IU in ustrezno usposobljeno osebje, tako v Nato poveljniški strukturi kot tudi v operacijah (NATO, 2013; Kladnik, 2023).

Veliko možnosti za sodelovanje na mednarodnem področju izhaja iz našega članstva v formalnih in neformalnih združenjih vojaških izobraževalnih ustanov. Tako na primer na CEFME (Konferenca poveljnikov vojaških izobra-

ževalnih ustanov srednje Evrope) poteka medsebojno izmenjavanje izkušenj in predlogov na področju razvoja in povezovanja vojaškega izobraževanja. Sodelovanje med članicami CEFME se izraža tudi z izmenjavo sodelovanja v pedagoških in znanstveno raziskovalnih projektih, kot so sodelovanje pri že uveljavljenih ali pri oblikovanju skupnih. Pri tem je pomembno predvsem sodelovanje v projektu Perspektiva EU 2020 ter pri pisanju in izmenjavi znanstvenih člankov na področju vojaških ved v skupni reviji CEFME ter v nacionalnih revijah. CEFME organizira tudi vsakoletno konferenco študentov, ki na njej aktivno sodelujejo s svojimi strokovnimi prispevki.

Vojaško izobraževanje in usposabljanje mora biti organizirano tako, da se vsebine in procesi vojaškega izobraževanja in usposabljanja medsebojno dopolnjujejo, nadgrajujejo in so neločljiva celota, pri čemer se na podlagi dosežkov in evalvacije pridobljenih znanj preko vojaškega usposabljanja v vojaško izobraževanje vračajo učenje iz izkušenj in dobra praksa. Težišče izvajanja procesov je na učiteljih in inštruktorjih, ki morajo znanja in veščine znati prenesti na slušatelje, jih nadgrajevati, motivirati, nagraditi njihove dobre rezultate in jih spodbujati k vedno boljšim dosežkom. Njihova usposobljenost in kompetentnost za opravljanje posameznih nalog mora biti ocenjena na podlagi vnaprej določenih standardov (Ščavničar, 2023).

Iz dokumentov, ki opredeljujejo nadaljnji razvoj vojaškega izobraževanja in usposabljanja je mogoče ugotoviti zanimanje, da bo Slovenska vojska še naprej strokovno sodelovala pri iskanju rešitev in pridobivanju podpore ter zaupanja slovenske družbe v vsem spektru njenih dejavnosti, zlasti pa bo utrjevala vojaško kulturo profesionalne avtoritete slovenskih častnikov, ne glede na to, ali bo družba dala soglasje za uveljavitev avtonomije na področju vojaškega izobraževanja, ki je preveč pomembno področje, da bi ostalo na ravni internega izobraževanja (Ščavničar, 2023; Rektorska konferenca Republike Sklovenije, 2021).

Podoba razvoja vojaškega izobraževanja v prihodnosti se osredotoča na integracijo vojaškega izobraževanja v javni izobraževalni sistem, z namenom zagotavljanja javno priznane izobrazbe, ki bi pripadnikom Slovenske vojske omogočala večjo zaposljivost in prehodnost med civilnimi in vojaškimi poklici. Poudarjena je potreba po sodobnem, fleksibilnem in prilagodljivem izobraževalnem sistemu, ki bo sledil razvojnim trendom in potrebam Slovenske vojske ter se učinkovito odzival na sodobne varnostne izzive. Slovenska vojska si mora prizadevati za vzpostavitev celovitega in kakovostnega sistema vojaškega izobraževanja in usposabljanja v Sloveniji, ki bo temeljil na naj-sodobnejših pedagoških načelih in tehnologijah, z močnim poudarkom na praktičnem usposabljanju in mednarodnem sodelovanju.

Vojaško šolstvo je zibelka vojaškega poklica, zato je treba vanj vložiti prizadevanja, da se modernizira in postavijo trdni temelji za prihodnost (Bernik, 2021).

Sklep

Cilj Slovenske vojske bi moral biti, da z osnovnim vojaškim strokovnim izobraževanjem izobrazbi in usposobi podčastnike in častnike za opravljanje temeljnih nalog podčastnika in častnika. Poteka naj kot javni izobraževalni program, ter daje podčastniku in častniku javno priznano izobrazbo. Nadaljevalno vojaško strokovno izobraževanje podčastnikov in častnikov ter usposabljanje vojakov naj bo namenjeno strokovnemu izpopolnjevanju vojaških oseb za opravljanje višjih in zahtevnejših dolžnosti ter pridobitvi višje vojaške strokovne izobrazbe in usposobljenosti, ki omogoča vojaški strokovni razvoj in napredovanje v činu. Karierni sistem v SV pa mora biti zastavljen tako, da temelji na sistemu vojaškega izobraževanja, kar pomeni, da je uspešno končano vojaško izobraževanje doma ali v tujini temeljni pogoj za opravljanje dolžnosti na vseh vojaških ravneh.

Doktrina vojaškega izobraževanja in usposabljanja (Ministrstvo za obrambo, 2013) že več kot desetletje nakazuje, da bo razvoj vojaškega izobraževanja in usposabljanja šel v smeri integracije z javnim izobraževalnim sistemom, Zakon o obrambi (ZObr-UPB1, 2004) in drugi strateški ali pomembni dokumenti, kot so ReDPROSV40-1 (2025), *Bela knjiga o obrambi Republike Slovenije* (Ministrstvo za obrambo, 2020), *Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije 2023–2028* (Vlada Republike Slovenije, 2023), idr. dajejo podlago za njeno uresničitev ter s tem vzpostavitev bolonjskega izobraževanja v Slovenski vojski.

Na področju izobraževanja častnikov bi bilo za Slovensko vojsko najbolj racionalna vzpostavitev visoke vojaške šole v okviru ministrstva za obrambo, ki bi bila organizacijsko umeščena v Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje. Bila bi neodvisna od drugih fakultet ter samostojna pri izvajanju pedagoške in znanstveno raziskovalne dejavnosti na področju razvoja vojaške znanosti in vojaških ved ter posledično kakovostnega vojaškega izobraževanja. Imela bi avtonomijo, da skrajša čas šolanja kandidatov za častnike ter vpliv na njihovo zgodnjo socializacijo. Ne glede na navedeno, visokošolska zakonodaja s področja izobraževanja tega trenutno ne dopušča. S podobnim izzivom je bila pred leti soočena Hrvaška, ki ga je rešila z vpeljavo ustreznega člena v zakon, na podlagi katerega lahko visokošolske zavode za potrebe vojaškega in policijskega izobraževanja ustanavlja Vlada Republike Hrvaške kot preostale visokošolske zavode ali kot organizacijske enote pristojnih ministrstev. V omenjenem primeru izvaja organizacijska enota ministrstva (pristojnega za vojaško oziroma policijsko dejavnost) visokošolski študij v dogovoru z univerzo, ki jamči in odgovarja za izvedbo študija. Republika Slovenija je izziv poskušala rešiti že pred nekaj leti, vendar je bila pri tem neuspešna.

Druga možnost bi bila v ustanovitvi samostojnega visokošolskega zavoda izven ministrstva za obrambo, kjer bi bilo financiranje urejeno prek ministr-

stva. Z ustanovitvijo lastne visokošolske ustanove bi bilo omogočeno izvajanje skupnih študijskih programov z drugimi visokošolskimi zavodi iz Republike Slovenije ali tujine. S tem bi lahko uresničili tudi določila 64. člena Zakona o obrambi, ki določa, da se Šola za častnike lahko organizira kot visoko strokovno oziroma univerzitetno izobraževanje in poveljniško štabno usposabljanje kot podiplomski študij v skladu s splošnimi predpisi, torej v skladu z Zakonom o visokem šolstvu. Prav tako bi lastna, v javnem šolstvu akreditirana ustanova, olajšala povezovanje s podobnimi ustanovami, ki delujejo v drugih državah, še posebej v okviru Evropske unije oziroma Nata. S sodobno zasnovanimi izobraževalnimi programi, zasnovanimi na evropskem sistemu za prenašanje kreditnih točk, bi omogočili tudi povezovanje z drugimi visokošolskimi ustanovami doma in v tujini. Hkrati bi bila tudi lažja izmenjava udeležencev izobraževanja ter predavateljev znotraj posameznih izobraževalnih modulov, ki bi na tej ustanovi potekali (Staničič, 2014, str. 13–26; Bernik 2021). Članstvo v Natu zahteva sodelovanje tudi na področju vojaškega izobraževanja, k čemur bo lahko slovenski izobraževalni sistem pristopil le s sodobno zasnovano visokošolsko ustanovo, ki bo podeljevala javno veljavno diplomu ter znanje in kompetence za vojaško delovanje v hitro spreminjajočem se varnostnem okolju. Rešitev je torej mogoča s spremembo Zakona o visokem šolstvu in ustanovitvijo visokošolske ustanove znotraj ministrstva za obrambo ali z ustanovitvijo samostojnega visokošolskega vojaškega zavoda, ki bi deloval izven ministrstva za obrambo. Neodvisno od izbora rešitve, bi tako rešili več-desetletni pereč izziv Slovenske vojske ter s tem položili temeljni kamen razvoju vojaškega izobraževanja in vzpostavili trdne temelje lastnega vojaškega izobraževanja prihodnjim generacijam slovenskih častnikov. S takimi temelji bi omogočili, da bi se vojaško šolstvo manj ukvarjalo z organizacijskimi težavami in se bolj posvetilo snovanju kakovostnih programov s sodobnimi vsebinami, usklajenimi z mednarodnimi izobraževalnimi standardi, ter njihovi kakovostni izvedbi, digitalizaciji vojaškega izobraževanja in razvijanju kakovostnega predavateljskega kadra. Tako bi nosilni enoti vojaškega izobraževanja postali Višja vojaška strokovna šola za podčastnike in Visoka vojaška šola za častnike. Izvajali bi programe, akreditirane v javnem izobraževalnem sistemu, in zagotavljali visoko kakovost izvedbe v skladu z evropskimi standardi ter standardi Nata (Bernik, 2021).

Čas je, da se vojaško profesijo izpopolni tako, da se organizira in akreditira vojaško izobraževalno ustanovo, fakulteto vojaških ved (in npr. v sklopu le-te inštitut za (metodološke) raziskave vojaških ved). Ne samo zato, ker smo se za to obvezali v zavezništvu (v Nato namreč že poteka pospešen proces organiziranja, preverjanja in akreditiranja visokošolskih vojaških ustanov v skladu z bolonjskim sistemom in večina Nato držav je ta postopek že izvedla), to je treba izvesti predvsem zaradi pripadnikov Slovenske vojske in vojaške znanosti, saj ima Slovenska vojska dobre temelje v dolgi vojaški tradiciji in v (vojaš-

kih) intelektualcih, kot so Jurij Vega, Rudolf Maister, Vladimir Vauhnik, Anton Žabkar in drugi. Lastna izobraževalna ustanova bo omogočila resen razvoj in napredek slovenske vojaške stroke ter z njo Slovenske vojske. V povezavi z zavezništvu pa bi omogočila, da poslanstvo, ki ga opravljajo pripadniki Slovenske vojske, temelji na znanju, ki se ga bo na enakopravnih temeljih delilo z drugimi vojaškimi in civilnimi ustanovami tako doma kot v tujini.

V povezavi z navedenim lahko sklenemo, da so perspektive razvoja vojaške kariere in ved v Sloveniji odvisne od številnih dejavnikov, pri čemer ne gre spregledati nacionalne (varnostne) politike, članstva v zavezništvih (Nato, EU idr.), tehnološkega napredka in raziskav, geopolitičnega razvoja, interesa mladih idr.

Navedena literatura

- Bernik, V. (2021). Perspektive in izzivi slovenskega vojaškega šolstva. *Sodobni vojaški izzivi*, 23(1), 29–42.
- Brožič, L. (2009). Vidiki razvoja in motiviranja kadrov z znanstvenimi nazivi v Slovenski vojski. *Bilten Slovenske vojske*, 11(4), 51–65.
- Brožič, L. (2013). Vojaško izobraževanje in usposabljanje ključni za razvoj vojske: intervju s polkovnico mag. Mojco Pešec. *Revija obramba*, 45(junij), 3–7.
- Center vojaških šol. (2015). *Predlog razvoja CVŠ v obdobju 2014–2016* [interno gradivo].
- Kennedy, C. G., in Neilson, K. (2002). *Military education: Past, present and future*. Praeger.
- Kladnik, T. (2023). Fakulteta vojaških ved ali izzivi vojaškega izobraževanja v Slovenski vojski. V P. Vuk in J. Fedran (ur.), *Vojska in vojaška misel: zbornik znanstvenih razprav*. Center vojaških šol.
- Ministrstvo za obrambo. (2013). *Doktrina vojaškega izobraževanja in usposabljanja* [interno gradivo].
- Ministrstvo za obrambo. (2020). *Bela knjiga o obrambi Republike Slovenije*.
- Ministrstvo za obrambo. (2021, 7. december). *Ob 30-letnici osamosvojitve Slovenije je dozorel čas za ustanovitev novega vojaškega visokošolskega zavoda*. <https://www.gov.si/novice/2021-12-07-ob-30-letnici-osamosvojitve-slovenije-je-dozorel-cas-za-ustanovitev-novega-vojaskega-visokosolskega-zavoda/>
- Ministrstvo za obrambo. (2023). *Pravilnik o izobraževanju in usposabljanju v Slovenski vojski* [interno gradivo].
- Ministrstvo za obrambo. (2024). *Usmeritve za preoblikovanje in organiziranost Slovenske vojske* [interno gradivo].
- NATO. (2013). *Bi-SC education and training directive (E&TD) 075-002*.
- Rektorska konferenca Republike Sklovenije. (2021). *Izpis sklepa 6. redne seje Rektorske konference RS z dne 23. 4. 2021 (št. 4412-4/2021)*.
- Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2040 (ReDPROSV40-1). (2025). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 43.

- Slovenska vojska. (2020). *Vizija načelnika Generalštaba Slovenske vojske* [interno gradivo].
- Stānicā, O. (2014). Global success of 'Europe 2020': Remodelling education systems, even military ones? *Sodobni vojaški izzivi*, 16(2), 13–26.
- Ščavničar, D. (2023). Vključitev profesionalnega sistema vojaškega izobraževanja v učno-znanstveni prostor institucionalnega izobraževanja. V P. Vuk in J. Fedran (ur.), *Vojska in vojaška misel: zbornik znanstvenih razprav* (str. 36–49). Maribor: Center vojaških šol.
- Vegič, V., in Zabukovec, S. (2014). Izobraževanje častnikov – od razprav o organiziranosti k razmisleku o vsebinah. *Sodobni vojaški izzivi*, 16(2), 57–73.
- Vlada Republike Slovenije. (2006). *Vojaška doktrina*. Defensor.
- Vlada Republike Slovenije. (2023, 31. maj). *Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije 2023–2028* (št. 80300-1/2023/10).
- Vlada Republike Slovenije. (2024, 24. april). *Vojaška strategija Republike Slovenije* (št. 80000-2/2024/4).
- Zakon o obrambi (ZObr-UPB1). (2004). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 103.
- Zakon o službi v Slovenski vojski (ZSSloV). (2007). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 68.
- Žabkar, A., in Svete, U. (2007). *Šolanje vojaških profesionalcev med Scilo tradicije in Karibdo modernizacije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.